

Muzej živih kn

Na izgled ničim izazvana, sručila se lavina zapažanja i kritika na ime organizatora tek završenog Beogradskog sajma knjiga. Umesto očekivanih pohvala za još jedan najuspešniji sajam u istoriji, stižu neprijatna pitanja i konstatacije izdavačkih kuća koje su spremne da odustanu od daljeg učešća. Postoje i one koje su već odustale i organizuju sve posećeniji alternativni sajam dobre knjige. Istina je da već godinama unazad postoje primedbe ili nesporazumi izlagača i organizatora, ali to svakako nije glavni razlog za zabrinutost. Aktuelne javne analize usmerene su na perspektivu sada već nedostatne, okoštale strukture i ozbiljne organizacione krize. Beogradski sajam knjiga zahvaljujući inerciji kopira sam sebe iz godine u godinu. Kopija je sve bleđa, što se vidi čak u samim formulacijama statističke samohvale organizatora.

NEMA ZLE NAMERE: Glasovi kritike, videli smo iz medijskih izveštaja i reagovanja, dolaze po-

Beogradski sajam knjiga zahvaljujući inerciji kopira sam sebe iz godine u godinu. Kopija je sve bleđa, što se vidi čak u samim formulacijama statističke samohvale organizatora

Piše: **Zoran Hamović**

djednako od tzv. državnih izdavača, privatnih, *Udruženja profesionalnih izdavača Srbije*, značajnih izdavačkih kuća i onih u usponu, kolega iz susedstva ili stranih, pa i otvorenijih pisaca, profesionalnih bibliotekara i novinara i drugih privilegovanih građana koji posećuju Sajam. Jasno je da nije reč o zloj nameri i želji da se ugrožava jedna manifestacija sa izvrsnim organizacionim kapacitetom i programskim mogućnostima. Reč je o tome da je postalo vidljivo podrivanje koje dolazi iznutra, a ne spolja. Odbor Sajma knjiga, kao i izvestan broj izdavača, u potpu-

nosti je zadovoljan najznačajnijim regionalnim sajmom knjiga koji je po rejtingu *odmah iza Frankfurta i Bolonje* i najbolja kulturna manifestacija u Srbiji! Osim ove često plasirane proizvoljnosti o rejtingu beogradskog sajma, lako ćemo se složiti da Beogradski sajam knjiga trenutno nije, ali bi mogao ponovo biti jedna od značajnih kulturno-turističkih manifestacija sa mnogo većom privlačnošću i važenjem na međunarodnoj sceni. Stoga postojeće samozadovoljstvo, ravnodušnost, neinventivno delovanje i statističko potvrđivanje uspeha nisu dobri saveznici onima koji sebe lagodno doživljavaju kao napredne.

PROTIV OHOLOSTI: Da je *Beogradski sajam* privatizovan i da je omogućeno da neko po svojoj preduzetničkoj volji i interesima određuje uslove izlaganja, onda bi savet izdavačima da *ako im nešto ne odgovara ne moraju da izlažu*, bio razumljiv i prihvatljiv. Ali, dok se Beogradski sajam knjiga održava pod okriljem društvenog interesa koji zastupa *Skupština grada*,

Knjiga

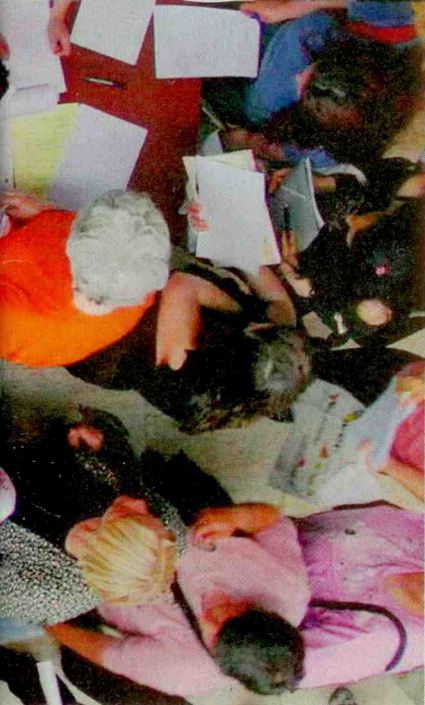

FOTO: BETA

Ostaje otvoreno pitanje da li je reč o udovoljavanju agresivnoj prostoti i(li) strahu od nje?

Da se podsetimo čemu služi sajam knjiga. Sajam ima smisla ako se izloži godišnja produkcija, urede susreti urednika, autora, publike, novinara, knjižara, agenata, bibliotekara, organizuju događaji koji će pospešiti komunikaciju i preporučiti sadržaj za čitanje. Takav sajam svake godine jasno iščita meru društvene emancipacije ili dubinu propasti... Sve to, naravno, ne isključuje prodaju izdanja iz prethodnih godina, ali primarno i sekundarno ne bi trebalo da menjaju mesta niti važnost. Razlika između hipermarketa i sajma knjiga je upravo u jasno raspoređenim programskim i organizacionim ciljevima. Međusobno se ne isključuju već podstiču! Samo ono bitno je u prvom planu i određuje suštinu koju više ne možemo jasno prepoznati na Beogradskom sajmu knjiga. Priča o razlici između *kulturne* i *komercijalne* manifestacije uprošćena je i obesmišljena upravo zahvaljujući stalnom ponavljanju bez razumevanja.

PODIGNUT NIVO ŠTETOČINSTVA

Pretpostavlja se da Odbor svojim stručnim kvalifikacijama i ličnom odgovornošću članova garantuje planiranje rasporeda izlagača jer taj izbor i raspored daju jasnu sliku i određujući kvalitet same manifestacije. Ali ove godine upravo veličina i uređenost izlagačkog prostora, umesto da efektno prikaže knjige i značaj njihovih autora, samo je podigla nivo štetočinstva. Sajam neumitno postaje klinička slika društva čija novokomponovana elita uspeh prepoznaje u ispraznoj monumentalnosti. Na mnogim štandovima se ne može reći da postoje stara i nova izdanja već hrpe intelektualne bižuterije koje guše svaku ideju

a program (ne)podržava *Ministarstvo kulture*, onda ovakav stav deluje kao oholost članova Odbora. S jedne strane, demotivisanje i ukidanje mogućnosti sada već respektabilnom broju značajnih izdavača i, sa druge strane, davanje privilegija novokomponovanim štetočinama, ne potvrđuju često isticanu *poslovnosti* i *demokratske* već nedostatak posvećenosti, odgovornosti i hrabrosti da se obavlja povereno programsko vođenje jedne važne manifestacije.

Treba imati u vidu da je *Beogradski sajam* u tehničkom smislu, kao i prethodnih godina, pružio dobru podršku izlagačima. Ono što se ipak mora primetiti jeste zapostavljanje propisanih kriterijuma za izgradnju štandova, kao i dozvoljenog nivoa buke koju izlagači prave. Nadležni iz preduzeća *Beogradski sajam*, iz nepoznatih razloga, pojedinim izlagačima omogućili su da ta pravila zanemare. To samo po sebi ne bi bilo problematično, da ne deluje loše na rad ostalih, posebno susednih izlagača koji su se žalili tokom trajanja manifestacije, ali bez uspeha.

Kako dalje

Kakav Beogradski sajam knjiga želimo? Pitanje je koje se godinama unazad postavlja javno i tajno. Novi magazin, tim povodom, poziva kulturne radnike koji se knjigom profesionalno bave da ponude svoju viziju ove manifestacije.

o čitanju i podstiču samo želju za posredničkom pripadnošću. Deca u redovima čekaju na potpis opskurne zvezde neke šou emisije ili rijalitija s kojom se identifikuju. Sasvim je tačno da sajam niti treba niti može da zabrani takve i druge štetne aktivnosti, ali odgovornim pozicioniranjem umesto favorizacije ovakvih *izdavača* biće zaštićen integritet ove manifestacije i povećanje u nju.

Kao internacionalna manifestacija poput Bitefa, Festa, Bemusa, Festivala dokumentarnog filma ili sve naprednijeg Festivala igre, i Beogradski sajam knjiga zaslužuje mnogo više stručne angažovanosti, javne pažnje i budžetskih sredstava za promišljeniju i plodonosniju međunarodnu saradnju, otvaranje ka elektronskom izdavaštvu i kvalitetnijem sadržinskom povezivanju sa sajmom medija.

Beogradski sajam knjiga neizostavno mora da pronađe sebe u programskom smislu i definiše stepen prepoznatljive inovativnosti koja ga izdvaja od drugih i originalnošću priziva naklonost pisaca i drugih stvaralaca da aktivno učestvuju na sajmu. Ulaganje i sredstava i truda u programiran dolazak stranih izdavača, pisaca i agenata, proširilo bi polje uticaja i (nefingirane) saradnje.

U istaknutim javim zapažanjima i kritikama, koje verovatno neće izostajati ni u narednom periodu, nije reč ni o kakvom napadu na Odbor ili samu manifestaciju ili *Beogradski sajam*. Kritikom i predlozima ukazujemo na društveno relevantne vrednosti do kojih nam je stalo i koje moraju biti odbranjene i razvijane. Intelektualna elita je samo ona koja može da misli na dugi rok i preuzima odgovornost za ono što sprovodi. Stoga smo na stanovištu da Sajam knjiga mora imati kreativniji i otvoreniji angažman ljudi koji ga vode. Misleći o budućem sajmu knjiga, ne možemo se rukovoditi *alternativnim činjenicama* i dopuštati programski suverenitet onima koji daju veliki zamah amaterima, diletantima i agresivnoj trivijalizaciji, a javno se deklariraju i prikazuju svoju brigu za kulturu. ❏

Autor je glavni urednik IP Clio